

INGLIZ VA O‘ZBEK ADABIY ALOQALARI (TARIXIY VA ZAMONAVIY KO‘RINISHLARI)

Dilshod Muminov

Toshkent kimyo-texnologiya instituti

Shahrisabz filiali katta o‘qituvchisi

akademik88@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz va o‘zbek adabiyotlari o‘rtasidagi aloqalarni tarixiy va zamonaviy nuqtai nazardan tahlil qiladi. Adabiy almashuv, o‘zaro ta’sirlar va badiiy asarlar orqali yaratilgan madaniy ko‘rinishlar chuqur o‘rganiladi. Maqolada ingliz adabiyoti va o‘zbek adabiyoti o‘rtasidagi almashuv, tarixiy ta’sirlar va adabiy munosabatlarning rivojlanishi ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Ingliz adabiyoti, o‘zbek adabiyoti, adabiy aloqalar, madaniy almashuv, tarjima, adabiy ta’sir, tarixiy aloqalar, zamonaviy adabiyot.

Аннотация: В данной статье анализируются связи между английской и узбекской литературой с исторической и современной точек зрения. Исследуются литературный обмен, взаимные влияния и культурные проявления, создаваемые через художественные произведения. В статье рассматриваются обмен между английской и узбекской литературой, исторические влияния и развитие литературных отношений.

Ключевые слова: английская литература, узбекская литература, литературные связи, культурный обмен, перевод, литературное влияние, исторические связи, современная литература.

Annotation: This article analyzes the connections between English and Uzbek literature from both historical and contemporary perspectives. It explores literary exchanges, mutual influences, and cultural manifestations created through literary works. The paper examines the exchange between English and Uzbek literature, historical influences, and the development of literary relations.

Key words: English literature, Uzbek literature, literary relations, cultural exchange, translation, literary influence, historical relations, modern literature.

Kirish: Ingliz va o‘zbek adabiyotlari o‘rtasidagi aloqalar adabiy aloqalarning tarixiy va madaniy jihatlarini ko‘rsatadi. Tarixiy va zamonaviy davrlar davomida bu ikki adabiyot o‘rtasida turli darajalarda o‘zaro ta’sirlar mavjud bo‘lib, bu aloqalar ikki xalqning adabiy merosini boyitgan. Ingliz adabiyoti butun dunyo bo‘ylab keng tarqalgan va global madaniyatni aks ettirgan bo‘lsa, o‘zbek adabiyoti o‘ziga xos milliy xususiyatlarga ega bo‘lib, o‘z xalqining tarixiy va madaniy qadriyatlarini aks ettiradi.

Materiallar va Usullar. Adabiy aloqalarni o'rganishda tarixiy hujjatlar, adabiy asarlar, tarjimalar va madaniy almashuvlarni tahlil qilish muhim ahamiyatga ega. Tarixiy hujjatlar, masalan, XIX asrda ingliz adabiyotining o'zbek adabiyotiga ta'siri haqida ma'lumot beradi. Adabiy asarlar, xususan, Shekspir, Byron, va Jane Austenning asarlari o'zbek tiliga tarjima qilingan va o'zbek adabiyotiga yangi uslublar va mavzularni kiritgan. Shuningdek, ingliz adabiyotining zamonaviy tendensiyalari, masalan, postmodernizm va eksperimental adabiyot, o'zbek yozuvchilariga ta'sir ko'rsatgan.

Natijalar va Munozara. Ingliz va o'zbek adabiyotlari o'rtasidagi aloqalar ko'plab madaniy va adabiy almashuvlarni o'z ichiga oladi. Ingliz adabiyotining o'zbek adabiyotiga ta'siri XIX asrning o'rtalaridan boshlab sezila boshladi. Masalan, Shekspirning dramalari va Byronning she'rlari o'zbek tilida tarjima qilingan va o'zbek adabiyotida yangi adabiy uslublarni shakllantirgan.¹ Shu bilan birga, o'zbek adabiyotining mashhur yozuvchisi Chingiz Aytmatovning asarlari ingliz tiliga tarjima qilinib, ingliz o'quvchilari tomonidan yuqori baholangan. Aytmatovning asarlari, masalan, "Jamilia" va "O'tmishdagi iz" ingliz adabiyotiga yangi adabiy tajriba kiritdi. Tarjima jarayoni ingliz va o'zbek adabiyotlari o'rtasidagi aloqalarni kuchaytirdi. Tarjima qilingan asarlar ikki madaniyat o'rtasidagi adabiy ko'prikn yaratdi.² Misol uchun, ingliz adabiyotining klassik asarlari, masalan, J.K. Rowlingning "Harry Potter" seriyasi va George Orwellning "1984" romani o'zbek tiliga tarjima qilinib, o'zbek o'quvchilari uchun yangi adabiy tajriba taqdim etdi. Shu bilan birga, o'zbek adabiyotining muhim asarlari, masalan, Abdurauf Fitratning "Turkiston" va Erkin Vohidovning "Ko'zlar" ingliz tiliga tarjima qilinib, ingliz o'quvchilari uchun o'zbek madaniyatini tanitdi.

Zamonaviy adabiyotda ingliz va o'zbek yozuvchilari o'rtasidagi o'zaro ta'sirlar yanada kuchaymoqda. Ingliz yozuvchilarining eksperimental adabiyot uslublari va postmodernizm yondashuvlari o'zbek adabiyotiga ta'sir ko'rsatdi. Buning natijasida o'zbek yozuvchilari o'z asarlarida yangi uslublar va mavzularni sinab ko'rmoqdalar, bu esa ikki madaniyat o'rtasidagi adabiy o'zaro ta'sirlarni kuchaytirdi.

Xulosa. Ingliz va o'zbek adabiyotlari o'rtasidagi aloqalar ikki xalqning madaniy va adabiy almashuvini ko'rsatadi. Tarixiy va zamonaviy nuqtai nazardan, bu aloqalar ikki madaniyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni kuchaytiradi va adabiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tarjima jarayoni adabiy almashuvni qo'llab-quvvatlaydi va ikki madaniyatning o'zaro aloqalarini mustahkamlaydi. Adabiy tadqiqotlar va o'rganishlar bu aloqalarni yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.

¹ Yusuf, K. Modern Uzbek Literature: A Study of Contemporary Works. Tashkent: Fan va Texnologiya.2009.p-45.

² Aytmatov, Ch.. Jamilia. Moscow: Sovetskiy Pisatel.1963.p-75

References:

- 1 Aytmatov, Ch. Jamilia. Moscow: Sovetskiy Pisatel.1963.
- 2 Rowling, J. K. Harry Potter and the Philosopher's Stone. London: Bloomsbury.1997.
- 3 Wilkins, D.. Linguistics and Language Teaching. London: Routledge.1972.
- 4 Yusuf, K. (1999). Modern Uzbek Literature: A Study of Contemporary Works. Tashkent: Fan va Texnologiya.1999.
- 5 Sheludchenko, S. & Kalinushko, T. Adabiy aloqalar: Nazariya va amaliyot. Moscow: Nauka.2010.